

Det Europæiske Regionsudvalgs udtalelse — Flerniveauforvaltning og tværsektorielt samarbejde for at bekæmpe energifattigdom

(2019/C 404/10)

Ordfører: Kata TÜTTŐ (HU/PES), byrådsmedlem i det 12. bydistrikt i Budapest**POLITISKE ANBEFALINGER**

DET EUROPÆISKE REGIONSUDVALG

Indledende bemærkninger

1. Det Europæiske Regionsudvalg (RU) minder om, at det allerede i en række tidligere udtalelser har understreget vigtigheden af at tage højde for energifattigdom ved udarbejdelsen af de forskellige politikker, og betragter det som en af de vigtigste politiske udviklingstendenser i de seneste år, at nødvendigheden af også at interessere sig for de sociale konsekvenser under udformningen af energi- og klimapolitikkerne anerkendes udtrykkeligt — både nu og fremover. Bekæmpelse af energifattigdom; bør derfor fortrinsvis håndteres gennem alle relevante nationale politikker og EU-lovgivningen;
2. understreger, at en af de største problematikker i forbindelse med de sociale konsekvenser er energifattigdom, som er tæt knyttet til Regionsudvalgets nuværende prioriteter;
3. mener, at en forvaltning af bekæmpelsen af energifattigdom, hvor der tages hensyn til såvel generelle EU-synspunkter som til lokale og regionale forhold, i vid udstrækning kan bidrage til at øge borgernes tillid til EU og bringe Unionen tættere på borgerne, men også til gennemførelsen af Parisaftalen og energiunionen;
4. glæder sig over, at Kommissionens lovgivningspakke »Ren energi til alle europæere« anerkender vigtigheden af at sætte en stopper for energifattigdom og flere gange udtrykkeligt henviser til dette;
5. henleder opmærksomheden på, at den næste udfordring efter etableringen af en ramme på EU-niveau er at omdanne de generelle bestemmelser i pakken om ren energi til tilpasninger af de forskellige specifikke elementer af lovgivningen under fuld hensyntagen til situationen i de forskellige regioner — en proces, hvor det på den ene side vil være nødvendigt at bevare overensstemmelsen med EU's generelle rammebestemmelser og på den anden at fastlægge en ramme og fremgangsmåder med udgangspunkt i den foreliggende viden og i anerkendelsen af diverse aspekter af energifattigdom;
6. glæder sig over de fremskridt, der er gjort i lovgivningsprocessen vedrørende vigtige elementer i »Ren energi«-pakken, navnlig Europa-Parlamentets holdning til de fælles regler for det indre marked for elektricitet og dets udtrykkelige anerkendelse af behovet for omfattende dataindsamling om energifattigdom i medlemsstaterne, den foreslåede fleksibilitet for medlemsstaterne til at gribe ind på markedet for at bekæmpe energifattigdom og udvidelsen af definitionen af »sårbare kunder« (artikel 28) ⁽¹⁾;
7. støtter navnlig Europa-Parlamentets anmodning om vejledning fra Kommissionen om de kriterier, der skal anvendes til at definere et »betydeligt antal af husstande, der befinder sig i energifattigdom« (også i forbindelse med artikel 3, stk. 3, litra d), i forordning (EU) 2018/1999 om integrerede nationale energi- og klimaplaner), og støtter fuldt ud Europa-Parlamentets præmis om, at ethvert antal husstande, der lever i energifattigdom, kan betragtes som væsentligt;
8. bemærker, at ingen i fremtiden må kunne hævde, at energifattigdom ikke findes, idet problemet allerede er velkendt og nu i stigende grad anerkendes i EU's lovgivningsmæssige ramme med udtrykkelige forpligtelser for medlemsstaterne. Der er behov for konkrete politikker og foranstaltninger. Udvalget bemærker imidlertid, at den præcise definition af de forskellige aspekter og virkninger af energifattigdom samt de nødvendige indikatorer til at måle dem skal udvikles med fuld opmærksomhed på de mange forskellige regionale og lokale forhold for at sikre, at de politiske foranstaltninger kan målrettes og gennemføres effektivt;

(1) P8_TA-PROV(2019)0226 vedtaget den 26. marts 2019.

9. understreger imidlertid, at der allerede findes banebrydende erfaringer på lokalt og regionalt niveau i kampen mod energifattigdom, blandt andet det værdifulde arbejde, der udføres af partnerskabet om boliger inden for rammerne af EU's dagsorden for byerne;
10. bemærker, at en af de bedste metoder til udryddelse af energifattigdom på europæisk niveau bygger på investeringer i energieffektivitet og et velfungerende og konkurrencedygtigt indre marked, der sikrer lave priser;
11. glæder sig over, at den nye forordning om forvaltning af energiunionen udgør en ramme, der giver de lokale og regionale myndigheder mulighed for at komme til orde og som en prioritet beskæftige sig med energifattigdom;
12. erkender, at energifattigdom er en stor samfundsmæssig udfordring med sociale, økonomiske og miljømæssige virkninger, som skal håndteres hurtigst muligt på alle forvaltningsniveauer og kræver en tværsektoriel samlet tilgang, hvor der tages hensyn til forholdet mellem målene og de sociale og miljømæssige instrumenter.

Hvad menes der i bund og grund med energifattigdom?

13. Det Europæiske Regionsudvalg minder om, at borgmesterpagten om klima og energi definerer energifattigdom som »en situation, hvor en husstand eller et individ ikke har råd til basal energiforsyning (opvarmning, køling, belysning, mobilitet og strøm) til sikring af en rimelig levestandard pga. en kombination af lav indkomst, høje energiudgifter og lav energieffektivitet i hjemmet«;
14. understreger, at én ud af ti europæere ikke kan opvarme sin bolig ordentligt om vinteren, at én ud af fem EU-borgere ikke har råd til aircondition om sommeren, og at mere end 80 mio. europæere derudover bor i fugtige hjem med spor af skimmelsvamp, hvilket også skal ses i forhold til deres vanskeligheder med at opvarme og nedkøle deres boliger tilstrækkeligt;
15. påpeger, at kvinder i stigende og voldsommere grad end tidligere trues og berøres af energifattigdom i lighed med andre former for fattigdom og samtidig med disse, navnlig på grund af den ulige fordeling mellem kvinder og mænd af indkomst og husligt arbejde og omsorgsarbejde i familien samt den højere andel af kvinder blandt enlige forældre og ældre, der bor alene.

Behov for en samlet tilgang

16. Det Europæiske Regionsudvalg erkender, at energifattigdom er et yderst komplekst problem, som kun kan løses via fælles og koordineret hensyntagen til de forskellige sociale, tekniske, økonomiske og budgetmæssige aspekter;
17. gør opmærksom på, at det for at kunne gøre status over energifattigdom og arbejde hen imod løsninger er nødvendigt at indsamle en lang række oplysninger og analysere dem grundigt. Udvalget understreger i denne forbindelse navnlig, som anført i RU's egen territoriale konsekvensanalyse, behovet for yderligere information opdelt på NUTS 3-niveau og derunder, hvor dette måtte være relevant, samt behovet for videreudvikling af passende indikatorer til at måle de forskellige aspekter og virkninger af energifattigdom på lokalt plan og for en mere effektiv indsamling/behandling af disponibel information for at gøre denne tilgængelig for de politiske beslutningstagere;
18. understreger, at bekæmpelse af energifattigdom kræver anvendelse af forskellige politiske instrumenter og hensyntagen til spørgsmål om energieffektivitet og social beskyttelse;
19. fastholder imidlertid, at den samlede tværgående tilgang under ingen omstændigheder kan bruges som påskud til at forfølge sektorielle, kommercielle eller andre politiske mål og interesser, som ikke er knyttet til bekæmpelse af energifattigdom;
20. henleder de europæiske lokale og regionale myndigheders opmærksomhed på, at gennemførelsen af den samlede tilgang er særlig vigtig, men at den kan opnås relativt enkelt på lokalt og regionalt niveau. Det er imidlertid af afgørende betydning at udveksle erfaringer og udnytte andre former for samarbejde for at gøre dette muligt;
21. understreger, at situationen for husholdninger, der er berørt af energifattigdom, er meget forskelligartet og i alle tilfælde har særlige karakteristika. De berørte personer kan være lejere eller ejere, som bor i byområder eller landområder og generelt også har andre vanskeligheder, der kræver en retfærdig, innovativ, åben og inklusiv tilgang. Det er yderst vigtigt, at alle relevante aktører samarbejder om denne tilgang;

22. påpeger, at energifattigdom ikke kun drejer sig om boligernes tilstand, men også har direkte indvirkning på de berørte personers fysiske og mentale sundhed og er en hindring for deres sociale relationer, indlæring, muligheder for at drive forretning og mange andre aktiviteter.

Støtte — ikke kun til observation af fænomenet energifattigdom, men også til udryddelse heraf!

23. Det Europæiske Regionsudvalg mener, at de offentlige politikkers succes på EU-plan generelt afhænger af, at der defineres tilstrækkeligt ambitiøse, konkrete og målbare mål;

24. understreger, at det endelige mål for en politik til udryddelse af energifattigdom kun kan være en fuldstændig udryddelse af fænomenet, men at det kræver mere kortsigtede mål at skabe en effektiv politisk proces;

25. opfordrer Kommissionen til at foreslå konkrete mål for nedbringelsen af energifattigdom inden 2030 og udryddelsen af denne inden 2050.

Hvad der må gøres på EU-plan

26. Det Europæiske Regionsudvalg glæder sig over, at sikring af adgang til energi indgår i FN's mål for bæredygtig udvikling, og at der i den europæiske søjle for sociale rettigheder, som blev lanceret i november 2017, også lægges stor vægt på social beskyttelse, idet energifattigdom er et godt eksempel på et problem, der kræver handling, også på EU-niveau;

27. glæder sig over den strategiske vision, som Kommissionen vedtog i november 2018 med titlen »En ren planet for alle«, der sigter mod at opnå et klimaneutralt Europa i 2050, samtidig med at der ikke blot sikres større velstand og jobskabelse, men også social retfærdighed med henblik på at opnå en retfærdig omstilling;

28. opfordrer EU-institutionerne og medlemsstaterne til at sikre, at alle rent faktisk kan nyde godt af retten til energi til overkommelige priser, og til i den forbindelse at undersøge muligheden for at indføre et moratorium for ophør med eller suspension af leveringen af offentlige tjenesteydelser på grund af manglende betaling, således at ingen husstande efterlades uden basal varme- og køleforsyning;

29. er af den opfattelse, at de alt for høje omkostninger til energi ikke udelukkende kan sænkes på baggrund af konkurrence og selvregulering på markedet, og at EU derfor bør indføre retlige rammer, som giver medlemsstaterne og de lokale myndigheder de rigtige værktøjer til at sikre energi til en overkommelig pris. For at holde energipriserne nede er EU og andre myndigheder først og fremmest nødt til at sikre, at der er et tilstrækkeligt udbud på energimarkederne, at monopolpriser modarbejdes, samt at instrumenterne for energiomstillingen er omkostningseffektive og ikke presser priserne unødigt i vejret;

30. understreger behovet for passende foranstaltninger til at forhindre eller afbøde mulige negative virkninger af energieffektive renoveringer, såsom øgede boligudgifter. I denne forbindelse er det afgørende at sikre en retfærdig fordeling af omkostninger og fordele ved energieffektivitet mellem husejere og lejere;

31. anser det for at være nødvendigt, at lokale og regionale myndigheder fremmer gratis og uafhængig energirådgivning til offentligheden, og støtter en mere aktiv deltagelse af fattige husholdninger i energiproduktionen;

32. mener, at EU-lovgivningen kunne være meget mere ambitiøs, og at det er nødvendigt, at de nationale regeringer samarbejder oprigtigt og engageret med de lokale og regionale myndigheder om at sikre en effektiv flerniveauforvaltning;

33. mener, at det er af afgørende betydning at forenkle og udvide adgangen til EU-midler, idet de begrænsede ressourcer, som personer og grupper der er berørt af energifattigdom råder over, og deres begrænsede adgang til offentlige forvaltnings tjenester ofte spiller en rolle med hensyn til, om dette fænomen opstår eller forstærkes. Udvalget påpeger desuden, at renoverings- og energieffektiviserings tiltag kan være begrænset af beboernes finansielle situation og af lejelovgivning, som gør det svært at få dækket omkostningerne. Udvalget understreger derfor behovet for at sikre passende incitamenter til at investere i energieffektivisering for såvel lejere som husejere og beskyttelse sårbare kunder;

34. opfordrer til et tættere samarbejde mellem det europæiske observatorium for energifattigdom, borgmesterpagten om klima og energi og Eurostat;

35. understreger, at det er af yderste vigtighed, at omdannelsen af energiforbrugere til »prosumenter« indgår i instrumenterne til udryddelse af energifattigdom, og at der med henblik herpå bør tilskyndes til initiativer på alle niveauer for også at give forbrugere, der er berørt af energifattigdom, mulighed for at blive energiproducenter.

De lokale og regionale myndigheders rolle

36. Det Europæiske Regionsudvalg bemærker, at de lokale og regionale myndigheder er i forreste linje i den komplekse kamp mod energifattigdom, da de kan identificere de berørte personer og de konkrete årsager til fænomenet og yde direkte praktisk rådgivning og vejledning til borgerne. Desuden kan mange af foranstaltningerne til bekæmpelse af energifattigdom gennemføres på lokalt plan;

37. understreger, at det i betragtning af at energifattigdom er et meget komplekst spørgsmål, ikke er muligt at finde en ensartet løsning i de forskellige regioner i EU, og at de lokale myndigheder også er nødt til at anlægge en ny samlet tilgang for at finde passende midler med deltagelse af de lokale forvaltninger, som er ansvarlige for de forskellige områder, med henblik på at finde frem til den bedste løsning. Lokale og regionale niveauer har gennem egne energiselskaber, boligselskaber, samarbejde med private aktører, projektmidler, rådgivning osv. en del at skulle have sagt, når det gælder politikker for energieffektivisering og energiproduktion;

38. henleder opmærksomheden på, at politikkerne for forvaltning af energifattigdom muligvis har yderligere fordele for de lokale og regionale myndigheder, idet de medvirker til at realisere andre politiske mål og for eksempel understøtter politikker for energieffektivitet, reduktion af udledningen af drivhusgasemissioner, forbedring af borgernes sundhed, social inklusion og social beskyttelse og dermed generelt borgernes livskvalitet og bæredygtighed;

39. understreger, at en effektiv bekæmpelse af energifattigdom kan hjælpe lokale og regionale myndigheder til yderligere at udvide det sociale grundlag for kampen mod klimaforandringer, i og med at sociale grupper, der hidtil har været mindre aktive og fået mindre opmærksomhed, inddrages;

40. fastholder imidlertid, at alt dette kun vil være muligt, hvis de lokale og regionale myndigheders juridiske og finansielle instrumenter styrkes på passende vis.

Bygningsmassen og energieffektivitet

41. Det Europæiske Regionsudvalg understreger, at energieffektivitet danner en vigtig forbindelse mellem målene om klimaneutralitet og målene om en retfærdig energiomstilling, herunder forvaltningen af energifattigdom;

42. mener, at en forbedring af boligmassens energieffektivitet er en af de lokale og regionale myndigheders vigtigste opgaver, og at de i denne forbindelse bør undgå udelukkende at fokusere på socialt boligbyggeri, navnlig i medlemsstater med lave forekomster af sådant byggeri;

43. understreger, at forpligtelsen til årligt at renovere 3 % af medlemsstaternes statslige bygninger med henblik på at forbedre bygningernes energieffektivitet bør følges op af ambitiøse tiltag og støtte til også at øge renoveringstempoet i andre dele af bygningsmassen, idet bestræbelserne på at udrydde energifattigdom ellers ikke vil have nogen chance for at opnå succes i den nærmeste fremtid og det ikke vil være muligt at nå klimamålene;

44. henleder opmærksomheden på, at der er behov for at afsætte så mange EU-midler som muligt til en omfattende renovering af bygningsmassen under hensyntagen til aspektet energifattigdom, så man undgår forsinkelser i energirenoveringen af netop de fattigste lejeres og ejeres ejendomme, hvilket vil øge energifattigdommen og i øvrigt hindre opfyldelsen af klimamålene;

45. tilskynder medlemsstaterne til hurtigst muligt og senest i marts 2020 at gennemføre det reviderede EPBD ⁽²⁾ i national ret, idet forbedringen af den energimæssige ydeevne i den eksisterende bygningsmasse i EU hænger direkte sammen med den fulde gennemførelse af den eksisterende lovgivningsmæssige ramme.

Borgmesterpaktens betydning

46. Det Europæiske Regionsudvalg glæder sig over, at borgmesterpagten om klima og energi har placeret spørgsmålet om energifattigdom som den tredje søjle og således spiller en førende rolle med hensyn til at fastholde denne problematik på dagsordenen og finde løsninger. Udvalget understreger borgmesterpaktens uvurderlige rolle i forbindelse med udveksling af viden og erfaringer og med støtte til og metodologiske retningslinjer for europæiske lokale og regionale myndigheder og andre aktører;

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2018/844 af 30. maj 2018 om ændring af direktiv 2010/31/EU om bygningers energimæssige ydeevne og direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet (EUT L 156 af 19.6.2018, s. 75).

47. understreger, at borgmesterpagten fortsat kan regne med støtte fra RU i betragtning af den store værdi, som dens aktive rolle og dybe sociale forankring har for EU-borgerne;
48. opfordrer de europæiske lokale og regionale myndigheder og deres ledere til at tilslutte sig borgmesterpagten og andre klimanetværk og deltage aktivt i deres aktiviteter med særlig fokus på udveksling af god praksis på lokalt plan;
49. minder om, at en gruppe af medlemmer af Det Europæiske Regionsudvalg fungerer som ambassadører for borgmesterpagten og har til opgave at formidle dens aktiviteter og tilskynde så mange som muligt til medlemskab, og mener, at ambassadørerne skal modtage den rette støtte til deres indsats.

Observatorium for energifattigdom

50. Det Europæiske Regionsudvalg understreger, at en præcis definition og vurdering af fænomenet energifattigdom er afgørende for planlægningen og gennemførelsen af passende politiske løsninger og foranstaltninger;
51. beklager, at to tredjedele af medlemsstaterne ikke følger udviklingen af energifattigdom på grundlag af kvantitative data;
52. bemærker, at den måde, hvorpå observatoriet for energifattigdom, som Kommissionen har etableret, hidtil har fungeret, er helt i overensstemmelse med de mål, der blev opstillet, da det blev oprettet;
53. opfordrer i betragtning af, at observatoriets virkeperiode er tæt på sin afslutning, Kommissionen til at undersøge betingelserne for at forlænge observatoriets aktiviteter samt udvide dets formål og opgaver, i det omfang det er berettiget, og til at muliggøre dataindsamling og -evaluering, da de oplysninger, som observationscentret indsamler, fortsat vil være nødvendige for en korrekt udarbejdelse af offentlige politikker i fremtiden.

Bruxelles, den 27. juni 2019

Karl-Heinz LAMBERTZ
Formand
for Det Europæiske Regionsudvalg
